

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové, Mgr. Daniely Zemanové, JUDr. Michala Mazance a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **Z. Ch. S.**, zastoupeného JUDr. Radanou Pekárkovou, advokátkou se sídlem Hlinky 142a, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 11. 2007, č. j. OAM-1-459/VL-11-PA04-2007, ve věci mezinárodní ochrany, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 3. 2008, č. j. 56 Az 228/2007 - 30,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovené zástupkyni stěžovatele, JUDr. Radaně Pekárkové, advokátce se sídlem Hlinky 142a, Brno, **s e p ř i z n á v á** odměna ve výši **5712 Kč**. Tato částka bude uhrazena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označeného rozsudku Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), jímž byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky (dále jen „správní orgán“) ze dne 26. 11. 2007, č. j. OAM-1-459/VL-11-PA04-2007. Tímto rozhodnutím nebyl stěžovateli udělen azyl podle ustanovení § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů.

Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí a konstatoval, že správní orgán provedl dostatečné dokazování, jehož rozsah byl určen skutečnostmi tvrzenými stěžovatelem. Veškeré podklady, které si pro rozhodnutí opatřil, správní orgán řádně vyhodnotil a stěžovatele s nimi seznámil (Informace MZV ČR, č. j. 122164/2005-LP ze dne 10. 7. 2005 a aktuální informace obsažené v databance ČTK). Správní orgán dle názoru krajského soudu náležitě zjistil skutkový stav. K žalobní námitce, že jeho právní zástupce nebyl řádně informován o konání pohovoru, soud uvedl, že o pohovoru správní orgán informoval zástupkyni stěžovatele obdobně jako v jiných případech řízení o udělení mezinárodní ochrany faxem, a to dne 13. 7. 2007, s tím, že ze správního spisu není zřejmé, zda byly naplněny požadavky stanovené § 19 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), pro doručování tímto způsobem, přesto je však soud toho názoru, že neúčast zástupkyně při ústním jednání dne 18. 7. 2007 neměla v tomto případě vliv na zákonnost rozhodnutí. Soud poukázal na to, že stěžovatel jako důvod pro opuštění své vlasti uvedl obavu ze zatčení v důsledku své katolické víry a žádost o udělení mezinárodní ochrany podal rovněž proto, že se kvůli nelegálnímu pobytu obával zadržení. V průběhu správního řízení vykázal stěžovatel velmi povrchní znalost katolické víry. Událost, která měla předcházet jeho odchodu z vlasti (zásah policie v kostele), pak popsal v žádosti a v pohovoru rozdílně a uvedl i zcela jiné datum události. Soud se proto ztotožnil s názorem správního orgánu, že výpověď stěžovatele je nevěrohodná. Za těchto okolností nebylo podle názoru soudu nutné, aby správní orgán opatřoval další informace o zemi původu, zabývající se dodržováním lidských práv, především práva na svobodu náboženského vyznání. Krajský soud se v odůvodnění rozsudku vypořádal i s námitkami ve vztahu k ustanovení § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu, a poté dospěl k závěru, že žaloba nebyla důvodná. Proto ji podle ustanovení § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zamítl.

Stěžovatel v dané věci namítá zákonné důvody ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a, b) a d) s. ř. s., a namítá tak nesprávné posouzení právní otázky soudem, a vady řízení spočívající v tom, že při zjišťování skutkové podstaty byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit. Dle názoru

stěžovatele je rozsudek také nepřezkoumatelný z důvodu nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě jiné vady řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

V doplnění kasační stížnosti pak stěžovatel konkretizuje své podání a blíže rozvádí, že soud nesprávně posoudil právní otázku týkající se důvodů pronásledování. Správní orgán rozhodl, že se mu neuděluje mezinárodní ochrana ani doplňková mezinárodní ochrana, neboť z žadatelem tvrzených skutečností nedovodil, že by mu hrozilo pronásledování, resp. nebezpečí mučení a nelidského zacházení. Soud však přezkoumal tuto otázku z pohledu nevěrohodnosti stěžovatele, s tím, že správní orgán s ohledem na to nebyl povinen zabývat se otázkou náboženské svobody v Číně. Správní orgán ale nezamítl žádost jako zjevně nedůvodnou podle § 16 zákona o azylu, a soud tedy hodnotil právně jinou situaci, čímž je jeho rozhodnutí ve vztahu k podané žalobě nepřezkoumatelné, resp. žaloba nebyla ve stěžovatelem namítaném rozsahu projednána. Dle názoru stěžovatele měl správní orgán doplnit podklady pro rozhodnutí i o v podstatě všeobecně známé informace o nedodržování lidských práv v Číně, a to včetně práva na svobodu náboženského vyznání, a o informace o rozsáhlém zatýkání a krutém zacházení se zatčenými.

Stěžovatel v žalobě napadal hodnocení svých výpovědí ze strany správního orgánu. Jestliže měl správní orgán za to, že ve výpovědích byly rozpory, měl se snažit je odstranit (povinností správních orgánů je pomáhat účastníkům, a to je zvláště žádoucí, jedná-li se o cizince z naprosto odlišného kulturního, právního a zejména jazykového prostředí). Příklady rozporů nejsou zcela přesvědčivé tak, aby naplňovaly pojem „*zjevně nevěrohodné skutečnosti*“ ve smyslu § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu – může se jednat o nepřesné překlady z čínštiny, neboť „*jádro*“ tvrzených skutečností zůstávalo stejné a čínština je jazykem mnoha dialektů – tímto „*jádrem*“ byla přítomnost stěžovatele při zásahu policejních složek proti náboženské skupině, ať již bylo následkem „*pouhé*“ zničení zařízení kostela či zbourání kostela jako takového; nesrovnalosti v datech pak mohou mít původ v odlišném čínském kalendáři. Tím se však správní orgán dostatečně nezabýval a realie země původu při svém hodnocení nezohledňoval. Pokud jde o povrchní znalosti o katolické víře, pak množství znalostí není kritériem víry, která je záležitostí vnitřního přesvědčení každého jednotlivce. Závěrem stěžovatel pro dokreslení uvádí jako příklad jednu z mnoha veřejně dostupných informací z internetové sítě, potvrzující stěžovatelovu obavu z nedodržování náboženské svobody v zemi jeho původu (a z toho pro něj plynoucí obavu z návratu do této země): „*USA - Výroční zpráva o náboženské svobodě*“ ze dne 16. 10. 2006, v níž je silně kritizována také Čína. Stěžovatel je přesvědčen, že je dostatečně všeobecně známá situace v Číně v oblasti dodržování, resp. nedodržování lidských práv, a pokud správní orgán nepoužil skutečnosti známé mu z úřední činnosti, pak jsou podklady, které shromáždil, poněkud nedostatečné. V žalobě namítaná absence dostatečně zjištěného skutkového stavu o situaci v zemi původu stěžovatele

ve vztahu ke katolíkům a vráceným žadatelům o azyl mohla mít vliv na nesprávné rozhodnutí ve věci samé.

Stěžovatel dále namítal, že na pohovoru konaném dne 18. 7. 2007 nebyla jím zmocněná zástupkyně, a odkazoval na povinnost správního orgánu podle § 4 správního řádu vyrozumět včas o konaném pohovoru, případně při neúčasti zmocněné zástupkyně poskytnout účastníkovi poučení o jeho právech a umožnit mu práva uplatnit. Při existenci plné moci si měl správní orgán vyžádat souhlas stěžovatele, zda se pohovor může konat i bez ní, a stěžovatele poučit o jeho procesních právech. Správní řád v ustanovení § 4 odst. 3 uvádí, že správní orgán s dostatečným předstihem uvědomí dotčené osoby o úkonu, který činí, je-li to potřebné k hájení jejich práv a neohrozí-li to účel úkonu. V ustanoveních o doručování není možnost telefaxového doručování, které zná správní řád pouze u podání účastníků (§ 37 odst. 4 správního řádu), ale i při takovém způsobu doručování musí být podání ještě potvrzeno. Pokud tedy správní orgán vyrozuměl zástupkyni stěžovatele faxem ze dne 13. 7. 2007 o tom, že bude konán pohovor dne 18. 7. 2007, pak to není postup souladný se správním řádem (buď byl dle názoru stěžovatele odůvodněný faxový způsob informování o pohovoru, pak ale nebyl dodržen požadavek na dostatečný předstih, nebo šlo o dostatečný předstih, ale pak není dán důvod, aby správní orgán nevyužil řádný a běžný způsob doručování, tj. poštovní přepravu). Přestože soud učinil zjištění ze správního spisu, která v odůvodnění konstatoval, dospěl k závěru, že *„neúčast zástupkyně neměla v tomto případě vliv na zákonnost rozhodnutí“*. Právě účast zástupkyně mohla podle mínění stěžovatele napomoci hájit jeho práva a zájmy tak, aby byly odstraněny (tj. vysvětleny) případné rozpory a jeho výpověď nemusela být hodnocena jako nevěrohodná. Soud přehlédl další nesprávné postupy správního orgánu, které vyplývají ze správního spisu, a to v souvislosti se skutečností, že stěžovatel si jako účastník řízení zvolil svého zástupce, kterého zmocnil *„v plném rozsahu“*. Ve správním spise je uvedeno, že dne 23. 11. 2007 se konal pohovor, na který byl předvolán opět pouze stěžovatel, ale založen je zde pouze *„Protokol o seznámení s podklady pro vydání rozhodnutí“*. Není tedy zřejmé, zda se téhož dne konal i pohovor, o němž opět nebyla vyrozuměna zástupkyně stěžovatele. Zmíněný protokol nemá dle názoru stěžovatele náležitosti protokolu, neboť z něj nevyplývají časové údaje o zahájení a skončení úkonu, a nebyl zaznamenán souhlas stěžovatele s projednáním věci bez přítomnosti jeho zástupkyně. Stěžovatel byl dotázán, zda má připomínky k předloženým podkladům (k nimž připomínky neměl), ale nebyl dotázán, zda případně navrhuje doplnění dalšími důkazy či podklady. A konečně dalším příkladem nesprávného postupu správního orgánu při vyrozumívání zástupkyně stěžovatele je skutečnost, že zástupkyně byla dne 6. 12. 2007 informována, že téhož dne v 8,30 hod. bude stěžovateli předáno rozhodnutí (č. l. 59 a 60 správního spisu), což jistě nelze považovat za dostatečně předem učiněné vyrozumění.

Ze všech uvedených skutečností vyplývá, že došlo k vadám ve správním řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Neumožnění účasti zmocněného zástupce při pohovoru (či pohovorech, proběhl-li nějaký dne 23. 11. 2007), tedy nejdůležitější části řízení z pohledu účastníka, je zásadním zásahem do práv stěžovatele, resp. jeho zásadním omezením. Zákon o azylu přitom výslovně přiznává právo žadatele kdykoliv se obrátit s žádostí o pomoc na fyzickou nebo právnickou osobu zabývající se poskytováním právní pomoci či ochranou zájmů uprchlíků. To stěžovatel učinil, ale realizace tohoto práva mu byla ze strany správního orgánu odepřena a ani soud tuto namítanou skutečnost při svém přezkumu nezohlednil. V daném případě je tak naplněno kritérium přijatelnosti kasační stížnosti, neboť došlo k odepření soudní ochrany stěžovatele. Stěžovatel se rovněž domnívá, že otázka řádného zajištění účasti jeho zástupce na pohovoru a dalších úkonech je otázkou Nejvyšším správním soudem dosud neřešenou, resp. řešenou odlišně v řízení pod sp. zn. 2 Azs 27/2008.

Proto stěžovatel závěrem svého podání navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Správní orgán ve vyjádření ke kasační stížnosti popírá její oprávněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí, tak i napadený rozsudek byly vydány v souladu s právními předpisy. Plně odkazuje na obsah správního spisu, zejména na vlastní podání a výpovědi stěžovatele učiněná ve správním řízení. Správní orgán v průběhu řízení neshledal existenci žádného z taxativně vymezených důvodů udělení azylu podle § 12 zákona o azylu a stejně tak nebyl z jeho strany zjištěn důvod zvláštního zřetele hodný pro udělení azylu podle § 14 tohoto zákona. Stejně tak nebyla zjištěna žádná hrozící vážná újma ve smyslu ustanovení § 14a citovaného zákona, stěžovateli tudíž nebyla udělena ani doplňková ochrana. Ohledně otázky nepřipustnosti legalizace pobytu na území České republiky a nutnosti alespoň minimálních znalostí o náboženství, pro které má být žadatel o mezinárodní ochranu v zemi svého původu diskriminován, odkazuje správní orgán na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 10. 2005, sp. zn. 2 Azs 423/2004, ze dne 22. 1. 2004, sp. zn. 5 Azs 37/2003, a ze dne 19. 8. 2004, sp. zn. 4 Azs 152/2004. Co se procesních námitek týče, setrvává správní orgán na svém názoru o bezvadnosti správního řízení, s čímž se ztotožnil i soud. Správní orgán neshledává v podané kasační stížnosti žádný z důvodů přijatelnosti, jak je vymezuje usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, a navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl pro nepřijatelnost, případně zamítl pro nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Nejprve se Nejvyšší správní soud musel zabývat otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a je tedy přijatelná. Vymezením institutu přijatelnosti, resp. nepřijatelnosti, kasační stížnosti ve věcech azylu se Nejvyšší správní soud podrobně zabýval např. ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS., na www.nssoud.cz). V tomto usnesení dospěl kasační soud k závěru, že „*ne všechny věci jsou stejně problematické, ne všechny věci vyžadují stejnou pozornost a opakované projednávání již jednou rozhodnutého ve všech stupních soudní soustavy vede ve svém důsledku k popření jednotlivé materiální spravedlnosti*“. Všechny věci jsou objektivně odlišné, s odlišným významem a důležitostí, a nemohou být tudíž podrobeny stejnému zacházení. Nejvyšší správní soud proto v každém jednotlivém případě musí primárně posoudit, zda podaná kasační stížnost je či není přijatelná k meritornímu posouzení. O přijatelnou kasační stížnost se pak může jednat mimo jiné tehdy, pokud by napadené rozhodnutí krajského soudu, bylo-li by v něm shledáno zásadní pochybení, mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele, nebo tehdy, pokud by Nejvyšší správní soud shledal nutnost k typově obdobným případům se vyjádřit, neboť problém stěžovatele se dotýká otázek, které judikaturou dosud nebyly plně řešeny.

S ohledem na skutečnost, že otázka, kterou je mimo jiné nutno v souzené věci zodpovědět, tj. zda neúčastí stěžovatelem zmocněné zástupkyně při pohovoru před správním orgánem bylo zasaženo do jeho práv takovým způsobem, že by to mohlo mít dopad do jeho hmotněprávního postavení, nebyla dosud judikaturou řešena, považuje Nejvyšší správní soud kasační stížnost za přijatelnou.

Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.), a zkoumal při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.). Po jejím přezkoumání pak soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

V návaznosti na posledně uvedené kasační soud konstatuje, že přednostně se zabýval námitkou týkající se nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Nepřezkoumatelnost pro nesrozumitelnost či nedostatek důvodů je totiž vadou tak závažnou, že se jí Nejvyšší správní soud musí zabývat i tehdy, pokud by to stěžovatel nenamítal, tedy z úřední povinnosti (viz shora).

Na tomto místě je třeba nejprve zdůraznit, že nepřezkoumatelnost rozhodnutí může nastat z důvodu jeho nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, jakož i v důsledku jiné vady řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. V přezkoumávaném rozsudku Nejvyšší správní soud vady shora uvedeného charakteru neshledal, neboť výrok rozhodnutí je řádně odůvodněn a toto odůvodnění není možno považovat za nesrozumitelné. Námitku stěžovatele, že soud přezkoumal otázku hrozby

pronásledování „z pohledu nevěrohodnosti stěžovatele, s tím, že správní orgán s ohledem na to nebyl povinen zabývat se otázkou náboženské svobody v Číně“, a hodnotil tak právně jinou situaci (resp. že žaloba nebyla v namítaném rozsahu projednána), což dle jeho názoru způsobuje nepřezkoumatelnost rozhodnutí soudu, odmítl Nejvyšší správní soud jako lichou a do značné míry účelovou.

Žalobu v rámci žalobních bodů krajský soud projednal a nehodnotil právně jinou situaci, jak naznačuje stěžovatel. Správní orgán skutečně nezamítl žádost stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany z důvodu zakotveného v ustanovení § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu (tj. proto, že by uváděl skutečnosti zjevně nevěrohodné). Jeho žádost posuzoval podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b téhož zákona, čímž byl stěžovateli poskytnut vyšší stupeň ochrany. Krajský soud pak závěry správního orgánu přezkoumal z tohoto hlediska, tj. vzhledem k tvrzení stěžovatele o obavách z pronásledování z náboženských důvodů. Byť své úvahy mohl soud vyjádřit pregnantněji, je z odůvodnění rozsudku dostatečně zřejmé, že soud dospěl k závěru, že neshledal-li správní orgán tvrzení stěžovatele, že byl v zemi svého původu pronásledován z náboženských důvodů, dostatečně věrohodným, pak bylo nadbytečné zabývat se obšírněji otázkou náboženské svobody v zemi jeho původu v obecné rovině na základě většího počtu podkladů získaných z vícero dostupných zdrojů. V souvislosti s žalobní námitkou, že si správní orgán neopatřil dostatek podkladů pro rozhodnutí ve vztahu ke zjištění stavu dodržování lidských práv v Číně, lze stěžovateli přisvědčit v tom ohledu, že krajský soud se k této námitce vyjádřil jen velmi krátce. Své závěry měl soud sice podrobněji rozvést, tento nedostatek v argumentaci však není vadou způsobující nepřezkoumatelnost či nezákonnost napadeného rozsudku.

Ze soudního a správního spisu kasační soud ověřil, že stěžovatel udělil dne 28. 6. 2007 plnou moc P. N. (Organizace pro pomoc uprchlíkům) k zastupování v řízení o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Na č. 1. listu 23 správního spisu je založeno oznámení správního orgánu ze dne 13. 7. 2007, adresované zástupkyni stěžovatele o tom, že dne 18. 7. 2007 v 8. 30 hod. se má stěžovatel dostavit na pracoviště Zastávka za účelem doplňujícího pohovoru ve věci správního řízení o udělení mezinárodní ochrany. Předmětné oznámení bylo zasláno zástupkyni stěžovatele prostřednictvím faxové zprávy, která nebyla ze strany zástupkyně žádným způsobem potvrzena. Se stěžovatelem lze proto souhlasit, že správním orgánem zvolená forma nemá účinky doručení ve smyslu příslušných ustanovení správního řádu. Na druhou stranu je nutno konstatovat, že správní řád na rozdíl od některých jiných procesních kodexů nevychází z povinného zastoupení, a proto nelze obecně považovat neúčast zástupce při jednání správního orgánu samu o sobě za vadu, která by automaticky, bez dalšího způsobovala zmatečnost řízení či nezákonnost provedeného úkonu.

Ze spisu je naprosto nepochybné, že stěžovatel se k pohovoru dostavil, uvedl, že se cítí zdrav, je schopen pohovoru a požádal, aby byl pohovor veden

v jazyce čínském. Požadavek, aby pohovor bez přítomnosti jeho zástupkyně nebyl konán, nevyslovil. Nejvyšší správní soud v žádném případě nezpochybňuje právo stěžovatele jednat za účasti svého zástupce a připouští, že skutečnost, že stěžovatel nepožádal o odročení jednání a netrval na účasti své zástupkyně, může být dána i jeho nevědomostí či obavami. Na druhou stranu však právo na právní pomoc v řízení ve věcech mezinárodní ochrany nelze vnímat stejně absolutně jako např. právo obviněného na nutnou obhajobu v trestním řízení, kde má sice obviněný právo si obhájce sám zvolit, avšak musí ho mít i tehdy, pokud by právní zastoupení výslovně odmítal. Důvody nutné obhajoby se týkají zvláštních okolností, za nichž obviněný nemůže svou obhajobu odpovídajícím způsobem zabezpečit. I přesto, že situace žadatele o udělení mezinárodní ochrany může být z hlediska schopnosti hájit své zájmy v některých případech taktéž snížena, charakter zmíněných řízení je zcela odlišný.

Na tomto místě kasační soud v souvislosti s námitkou týkající se poučovací povinnosti správního orgánu dle § 4 odst. 2 správního řádu považuje za vhodné uvést, že v daném případě se jeví poučení o právu na právní pomoc a zastoupení nadbytečné, neboť stěžovatel svého práva využil již před pohovorem. Správní orgán také tuto skutečnost prokazatelně vzal na vědomí, když zástupkyni stěžovatele o konání pohovoru informoval (viz shora). Díkce předmětného ustanovení všeobecnou poučovací povinnost omezuje „*přiměřeností*“, a to ve vztahu „*k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby*“. Poučovací povinnost je dále oproti předchozí právní úpravě konkretizována i v tom smyslu, že je spojována vždy s konkrétními procesními úkony správních orgánů a s jejich povahou, tzn. ne všech procesních úkonů se týká (viz Vedral, J.: Správní řád, Komentář, vydavatel RNDr. Ivana Exnerová – BOVA POLYGON, Praha 2006, s. 79). Toto omezení je logické, neboť povinnost poučovat účastníka řízení není možno vnímat jako ničím neomezenou a absolutní povinnost poučovat jej o všem, vždy a za všech okolností. V dané věci je ze spisu zřejmé, že pohovor se konal dne 18. 7. 2007, přičemž napadené rozhodnutí bylo vydáno až 26. 11. 2007, tj. stěžovatel měl cca 4 měsíce, aby (v součinnosti se svou zástupkyní) postup správních orgánů právě z důvodu neúčasti zástupkyně při pohovoru zpochybnil (přičemž již tehdy mohl zpochybnit jak formu doručování oznámení o konaném pohovoru své zástupkyni, tak i nedostatečný časový předstih, s nímž byla o pohovoru informována, a to stejným způsobem, resp. se stejnou argumentací, s jakou tak činí v kasační stížnosti), případně aby navrhl opakování pohovoru či doplnění protokolu.

Obdobným způsobem je možno hodnotit postup správního orgánu dne 23. 11. 2007, kdy byl stěžovatel předvolán, aby mohl být seznámen s podklady rozhodnutí. Ani tehdy přítomnost své zástupkyně nežádal. Ze spisu naopak vyplývá, že stěžovatel byl o svých právech poučen a s podklady rozhodnutí byl řádně seznámen, neměl k nim připomínky, ani nenavrhoval jejich doplnění, na což byl výslovně dotázán (č. l. 49 správního spisu). Z pouhé skutečnosti, že předvolání přeložené do stěžovatelovy mateřštiny bylo označeno česky jako „*předvolání*

k pohovoru“, nelze dovodit, že by toho dne byl konán další pohovor. Zástupkyně stěžovatele souhlasila i s předáním rozhodnutí ve věci udělení mezinárodní ochrany dne 6. 12. 2007 v její nepřítomnosti (písemný souhlas zástupkyně založen na č. 1. 59 správního spisu) a proti způsobu oznámení (stejnou formou jako o pohovoru, tj. telefaxem) nepodala žádné námitky.

Z průběhu celého řízení je tedy zřejmé, že neúčast zástupkyně stěžovatele při pohovoru dne 18. 7. 2007 nebyla v žádné fázi správního řízení namítána. Jestliže stěžovatel ani jeho zástupkyně, která je navíc subjektem, který se azylovou problematikou aktivně zabývá, po dobu celého správního řízení předmětné právo neuplatnili, ačkoliv k tomu měli dostatečný časový prostor, pak provedení pohovoru s žadatelem o mezinárodní ochranu bez účasti zástupce není postupem, který by sám o sobě způsoboval vadu mající vliv na zákonnost konečného rozhodnutí ve věci. Za takové situace pak nelze vytýkat správnímu orgánu, že pohovor se stěžovatelem nezopakoval či jeho konání neodročil na jiný termín. Zcela jiná situace by nepochybně nastala, pokud by tento požadavek stěžovatel či jeho zástupkyně jednoznačně vyjádřili, a správní orgán by účast zástupkyně přesto při jednání neumožnil. V takovém případě by se jednalo o jednoznačné pochybení, jež by bez dalšího muselo vést ke zrušení napadeného rozhodnutí. Nahlíženo tímto úhlem pohledu proto za daných skutkových okolností (viz výše) kasační soud sdílí názor krajského soudu, že vadné doručení oznámení o pohovoru před správním orgánem a následná neúčast zástupkyně stěžovatele při tomto pohovoru neměly v posuzovaném případě vliv na zákonnost žalobou napadeného rozhodnutí.

Pro úplnost kasační soud uvádí, že v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2008, č. j. 2 Azs 27/2008 - 130, na který stěžovatel ve svém podání odkazuje, posuzoval kasační soud jinou právní situaci, a to neúčast zástupce stěžovatele při ústním jednání v soudním řízení. V obdobné věci judikoval Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 13. 10. 2004, č. j. 3 As 40/2003 - 66, publikovaném pod č. 469/2005 Sb. NSS (obě shora citovaná rozhodnutí jsou dostupná na www.nssoud.cz), že „*obsahové nedostatky předvolání zástupce stěžovatelky k jednání (nesprávně uvedený termín konání jednání) brání krajskému soudu v projednání a skončení věci (§ 49 odst. 3 s. ř. s.) a jsou jinou vadou řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Pochybení soudu mající za následek neúčast zástupce stěžovatelky na jednání, při kterém došlo ke skončení věci, nemůže být zhojeno obecným poukazem na možnost stěžovatelky brojit proti rozsudku krajského soudu kasační stížností. Stěžovatelka totiž v důsledku zjištěného pochybení v řízení před krajským soudem nemohla v plné šíři uplatnit a využít zákonem jí daná práva účastníka řízení, mezi jiným i právo na veřejné projednání věci, na kterém výslovně trvala*“. I v případě tohoto judikátu se však jednalo o neúčast zástupce stěžovatele(-lky) při přezkumném řízení před správním soudem, tzn. o odlišnou právní situaci, než která nastala v právě posuzovaném případě.

S ohledem na vše výše uvedené považuje Nejvyšší správní soud námitku směřující do neúčasti zástupkyně stěžovatele při ústním jednání dne 18. 7. 2007 za nedůvodnou.

Ze správního spisu Nejvyšší správní soud dále ověřil, že stěžovatel požádal o udělení mezinárodní ochrany dne 9. 6. 2007 v Pobytovém středisku Vyšní Lhoty. Přicestoval do České republiky bez cestovního dokladu, který mu dle jeho slov zabavil převaděč cestou, v Moskvě. Ze spisu vyplynulo, že stěžovatel pobýval na území České republiky již v roce 2003 (taktéž bez cestovního dokladu), avšak pod jinou identitou (X. D. Z.), než pod kterou vystupoval v řízení, které je předmětem soudního přezkumu v této věci. Rozhodnutí o správním vyhoštění na pět let vydané dne 22. 5. 2003, č. j. SCPP-19/BR-21-SV-2003, je založeno ve správním spise na č. l. 4. Tento fakt zdůvodnil stěžovatel tak, že jméno, které původně uvedl, bylo přezdívkou, kterou mu říkala jeho matka a kamarádi. Uvedl ji tehdy jako své pravé jméno, neboť byl poprvé v zahraničí, byl nervózní a bál se. Ze spisu je dále zřejmé, že stěžovatel vypovídal nekonzistentně nejen o samotných událostech týkajících se tvrzeného zásahu policie proti věřícím účastnících se mše v katolickém kostele, ale rozporné byly i časové údaje, které stěžovatel v průběhu řízení uváděl ve vztahu k jeho pobytu na území České republiky. Stěžovatel na otázku správního orgánu, co se dělo po jeho zadržení na česko-slovenské hranici v roce 2003 a poté, co byl navrácen na Slovensko, uvedl, že pobýval nejdříve spolu s přibližně 16 svými krajany „v nějaké hale“, a poté se čtyřmi zbylými krajany asi dva měsíce v „nějakém bytě“. Později při transportu nějakým autem, které bylo zastaveno policií, utekl do hor. V horách pobyl asi 2 dny, a pak se dle svých slov „vydal do Česka“. Doslova uvedl, že „...když jsme se rozprchlí z toho auta, tak se pak zase všichni Číňani sešli. Jeden z nás byl chytrý a věděl podle slunce, tam, kde vychází, kde je Česko, jakým směrem máme jít. Šli jsme mnoho hodin, až ten, co nás vedl, řekl, že jsme v Česku...“.

Vzhledem k obsahu této výpovědi se nabízí otázka, kde pobýval stěžovatel v období od roku 2003 do doby, než podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v řízení, které bylo předmětem soudního přezkumu v dané věci (tj. do 9. 6. 2007). Časové nesrovnalosti, které se stěžovateli nepodařilo přesvědčivě vyvrátit tvrzením o pobytu na Ukrajině v blíže nespecifikovaném mezidobí, se v jeho případě pohybují nikoli v rádech měsíců, ale let, a podle názoru kasačního soudu je nelze vysvětlovat odlišností čínského kalendáře, jak to stěžovatel činí v kasační stížnosti. O udělení mezinárodní ochrany je nutno žádat bezprostředně poté, co k tomu má žadatel příležitost, a to nejen z hlediska zeměpisného, ale i časového. Jestliže by tedy stěžovatel podal tuto žádost až po několika letech nelegálního pobytu v České republice, pak by mu mezinárodní ochrana formou azylu nemohla být udělena ani za situace, kdy by byl v zemi svého původu skutečně a prokazatelně pronásledován z azylově relevantních důvodů. Tím je zároveň vyloučeno, aby jeho žádost byla za těchto okolností úspěšná, byla-li podána pouze ve snaze legalizovat si pobyt na území České republiky. K otázkám legalizace pobytu se již Nejvyšší správní soud ve

své judikatuře opakovaně vyjádřil (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 10. 2005, č. j. 2 Azs 423/2004 – 81, na www.nssoud.cz).

Přesvědčivé nebylo v daném případě ani tvrzení stěžovatele o obavách z pronásledování z náboženských důvodů. Pokud žadatel o udělení mezinárodní ochrany, který tvrdí, že byl v zemi původu diskriminován pro své katolické vyznání, avšak z jeho výpovědi před správním orgánem je patrné, že má jen velmi sporé a povšechné znalosti ohledně křesťanské víry a katolických náboženských rituálů a svátků (přičemž z jeho odpovědí na otázky kladené během pohovoru je zřejmé, že nemá zcela ujasněny ani základní otázky této věrouky), pak při nedostatku jiných důkazních prostředků k ověření žadatelova tvrzení nelze vytýkat správnímu orgánu, že tvrzení stěžovatele o pronásledování z náboženských důvodů označil za nevěrohodné, a spolu s odkazem na další rozpory v jeho výpovědi učinil tento závěr výchozím pro výrok svého rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany (viz obdobně rozsudek ze dne 19. 8. 2004, č. j. 4 Azs 152/2004 – 36, publikovaný pod č. 903/2006 Sb. NSS, na www.nssoud.cz). Lze jistě souhlasit s argumentací stěžovatele uplatněnou v kasační stížnosti, že míra znalostí není kritériem víry, která je záležitostí vnitřního přesvědčení každého jednotlivce, avšak uvádí-li žadatel, že vyznávání určité víry bylo hlavním důvodem jeho obav z pronásledování a odchodu ze země jeho původu, pak pro ověření věrohodnosti takového tvrzení je určitá úroveň znalostí (a to přinejmenším základních) nutná; zejména s ohledem na to, že povinnost tvrzení má zvláště v řízení ve věcech mezinárodní ochrany zásadní význam, neboť v tomto řízení stěžovatel svým tvrzením utváří rámec zjišťování skutkového stavu (nese břemeno tvrzení).

Pro účely zákona o azylu se tedy nelze spokojit například s pouhým tvrzením žadatele o udělení mezinárodní ochrany, že je např. křesťan, buddhista či muslim pronásledovaný v jiné zemi pro svou víru, aniž by toto tvrzení bylo podepřeno dostatečně věrohodným skutkovým, resp. životním příběhem. Správní orgán má naproti tomu povinnost zjistit, zda tvrzené skutečnosti nejsou smyšlené či nevěrohodné, přičemž prostředky k provádění dokazování jsou vzhledem ke specifčnosti řízení ve věcech mezinárodní ochrany omezené. Žadatel totiž v mnoha případech není z pochopitelných důvodů schopen podložit svá tvrzení a vyjádření dokumentárními či jinými důkazy. Případy, v nichž žadatel může podat důkaz o veškerých svých vyjádřeních, jsou spíše výjimkou než pravidlem. Lze tedy uzavřít, že zatímco břemeno tvrzení spočívá výhradně na žadateli o udělení mezinárodní ochrany, povinnost osvětlit všechna relevantní fakta je rozložena mezi něj a správní orgán, který je pak povinen tato fakta vyhodnotit. Při závažných pochybnostech má být podle názoru kasačního soudu výpověď žadatele uznána, ovšem pouze za předpokladu, že jeho líčení je důvěryhodné a nejsou zároveň dány důvody domnívat se o opaku. Otázky správního orgánu, které v posuzované věci směřovaly k prověření stěžovatelem předloženého tvrzení o obavách z pronásledování z náboženských důvodů v zemi jeho původu, tak není ve světle shora uvedených úvah možno považovat za neopodstatněné či nepřipustné, přestože

se týkají vnitřního niterného přesvědčení a zasahují do soukromí žadatele o udělení mezinárodní ochrany.

Nejvyšší správní soud plně sdílí názor krajského soudu a správního orgánu, že stěžovatel neuvedl žádné skutečnosti svědčící o tom, že by mohl mít oprávněné obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských či národnostních. Stejně tak neuvedl ani žádné skutečnosti svědčící o pronásledování z důvodů příslušnosti k určité sociální skupině nebo z důvodu zastávání určitých politických názorů. Neuvedl nic, co by naznačovalo, že by mohl být uprchlíkem. I při zohlednění okolnosti, že stěžovatel pochází ze země, o níž je všeobecně známo, že standard ochrany lidských práv je zde nízký, musí pro přiznání mezinárodní ochrany k této objektivní skutečnosti přistoupit i skutečnost subjektivní, tzn. skutkovými okolnostmi dostatečně přesvědčivě podložená obava z pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu, a dostatečně intenzivní hrozba zásahu do právní sféry stěžovatele v tomto směru.

S ohledem na vše výše uvedené Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., když stěžovateli, který ve věci neměl úspěch, právo na náhradu nákladů řízení nevzniklo, a správní orgán jako druhý účastník řízení právo na náhradu nákladů řízení neuplatnil, a ani ze spisu nevyplynulo, že by mu nějaké náklady v souvislosti s řízením o kasační stížnosti vznikly. Soud proto rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti za použití § 120 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Krajský soud v Brně stěžovateli k jeho žádosti ustanovil zástupcem pro řízení o této kasační stížnosti advokátku a náklady řízení proto v takovém případě hradí stát. Náklady spočívají v odměně za dva úkony právní služby v částce 4200 Kč [§ 7, § 9 odst. 3 písm. f) a § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., v platném znění], a v náhradě hotových výdajů v částce 600 Kč (§ 13 odst. 3 téže vyhlášky), celkem 4800 Kč. Na základě osvědčení o registraci plátce daně z přidané hodnoty, jež ustanovená zástupkyně stěžovatele řádně doložila, byla k výše uvedené odměně připočtena částka 912 Kč (19 % DPH). Celková částka 5712 Kč bude zaplacená z účtu Nejvyššího správního soudu k rukám JUDr. Radany Pekárkové, advokátky se sídlem Hlinky 142a, Brno, do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 11. prosince 2008

JUDr. Radan Malík
předseda senátu